

Vergaderjaar 2025–2026

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 3248

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 september 2025

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Algemene Zaken van 16 september 2025.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
D.M. van Weel

Verslag Raad Algemene Zaken 16 september 2025

De Raad Algemene Zaken (RAZ) vond plaats op 16 september jl. in Brussel. Op de agenda stonden de voorbereiding van de Europese Raad (ER) van 23–24 oktober a.s., de jaarlijkse rechtsstaatsdialoog, de horizontale rechtsstaatsdialoog kandidaat-lidstaten en het wetgevingsprogramma van de Commissie voor het komend jaar. Bij de overige agendapunten werd gesproken over de *European Democracy Shield* en Russische drones in het Poolse luchtruim. Het kabinet maakt tevens gebruik van dit verslag om uw Kamer te informeren over het EU-toetredingsproces van Albanië.

Vorbereiding ER 23–24 oktober

Russische agressie tegen Oekraïne

Op 23–24 oktober zal de ER stilstaan bij de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne. Hierbij zal de ER spreken over de noodzaak om Oekraïne juist nu sterk te positioneren en de urgentie van militaire en niet-militaire steun vanuit de Commissie en EU-lidstaten. Volgens een brede groep lidstaten onderstreepten de recente schendingen van het Poolse en Roemeense luchtruim nogmaals dat de Oekraïense en Europese veiligheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Meerdere lidstaten pleitte voor spoedige aanname van het negentiende sanctiepakket. Verschillende lidstaten riepen ook op tot voortgang in het EU-toetredingsproces van Oekraïne. Nederland bepleitte tijdens de RAZ extra stappen om sanctie-omzeiling door derde landen tegen te gaan. Ook onderstreepte Nederland het belang dat alle lidstaten hun bijdragen aan de militaire steun voor Oekraïne leveren.

Midden-Oosten

Onder de voorbereiding van de ER 23–24 oktober besprak de Raad de situatie in het Midden-Oosten, waarbij het belang om de catastrofale humanitaire situatie in de Gazastrook te adresseren, breed werd gedeeld. De inzet van het kabinet blijft erop gericht om een einde aan de oorlog te bewerkstelligen met als eerste stap een onmiddellijk staakt-het-vuren, het leed in de Gazastrook te verlichten, de gijzelaars vrij te krijgen en tot een duurzame oplossing te komen. In dat kader werd ook gesproken over de voorstellen die Europese Commissievoorzitter Von der Leyen aankondigde in haar Staat van de Unie, waarover uw Kamer reeds is geïnformeerd.¹ Veel van de voorstellen die de Commissie aankondigde zijn in lijn met hetgeen waarvoor Nederland al langer pleit binnen de EU en kunnen derhalve rekenen op de steun van het kabinet. Daarnaast heeft Nederland in de Raad aangedrongen op een voorstel van de Europese Commissie voor handelspolitieke maatregelen tegen de import van goederen uit de illegale nederzettingen in bezet gebied, conform de motie Van Campen en Boswijk². Nederland blijft zich, in samenwerking met gelijkgestemde partners, inzetten om voldoende steun onder EU-lidstaten voor deze maatregel te vergaren. Helaas heeft het kabinet wederom moeten constateren dat hier vooralsnog onvoldoende draagvlak voor bestaat. Daarom zet het kabinet zich ook in voor een nationale maatregel om producten uit illegale Israëlische nederzettingen te weren en trekt daarbij op met gelijkgestemde landen.

¹ Kamerstuk 23 432, nr. 603

² Kamerstuk 21 501-02, nr. 3196

Europese veiligheid en defensie

Op de ER van 23–24 oktober wordt naar verwachting ook gesproken over Europese veiligheid en defensie. De ER van juni jl. verzocht de Commissie op de ER van oktober een routekaart te publiceren inzake Europese defensiegereedheid. Naar verwachting zal deze zich onder andere richten op de voortgang van implementatie van het witboek defensiegereedheid 2030 en de voortgang op de *Prioritized Capability Targets*, zoals overeengekomen op de ER van maart jl. Nederland en veel andere lidstaten benadrukten het belang van complementariteit met al bestaande EU- en NAVO-processen. Op de informele ER van 1 oktober 2025 wordt verder gesproken over de inhoud van de routekaart.

Concurrentievermogen

Tijdens de ER van 23–24 oktober zal ook het concurrentievermogen van de EU op de agenda staan. De bespreking zal zich naar verwachting richten op de groene en digitale transitie. Meerdere lidstaten verwelkomden in dit kader een richtinggevende bespreking over klimaat tijdens de ER. Enkele lidstaten, waaronder Nederland, benadrukten de medewetgevende rol van de Milieuraad in het nemen van besluiten over klimaat- en milieuwetgeving. Voorts pleitten veel lidstaten, waaronder Nederland, voor het implementeren van de aanbevelingen uit het Draghi-rapport, evenals de aangekondigde plannen in de *Clean Industrial Deal*. Enkele lidstaten vroegen aandacht voor het belang van diversificatie op het gebied van handel.

Huisvesting

Tijdens de Raad werd duidelijk dat meerdere lidstaten lijken open te staan voor een discussie over huisvesting tijdens de ER, maar dat het wel duidelijk moet zijn dat het hier gaat om een nationale competentie en dat de EU slechts ondersteunend beleid kan voeren. Nederland heeft zich in de RAZ duidelijk uitgesproken over het belang van het tegengaan van knellende Europese wetgeving, die de lidstaten, en bovenal Nederland als dichtbevolkt land, beperkt in de fysieke leefomgeving.

Migratie

De Raad stond kort stil bij de agendering van migratie tijdens de ER. Een enkele lidstaat gaf aan dat het solidariteitsmechanisme, een onderdeel van het Asiel- en Migratiepact dat per juni 2026 in werking moet treden, onderdeel moet zijn van bredere migratiediscussie tijdens de ER.

Jaarlijkse rechtsstaatdialoog

De Raad sprak tijdens zijn jaarlijkse rechtsstaatdialoog over de situatie van de rechtsstaat in de lidstaten en de EU aan de hand van het Commissierapport dat op 8 juli jl. gepubliceerd werd.³ Volgens de Commissie is er EU-breed vooruitgang op de terreinen waar het rechtsstaatrapport op ziet (justitieel stelsel, corruptiebestrijding, pluriformiteit en vrijheid van de media en andere institutionele kwesties), maar zijn er in sommige lidstaten ook belangrijke uitdagingen. Onder meer corruptie en rechtsonzekerheid blijven in bepaalde lidstaten een probleem vormen, aldus de Commissie.

³ 2025 Rule of law report – Communication and country chapters – European Commission
Rule of law report – Communication and country chapters – European Commission

Lidstaten waren eensgezind over het nut en de noodzaak van de jaarlijkse rechtsstaatdialoog. Veel lidstaten steunden ook de dit jaar toegevoegde interne marktdimensie aan het rechtsstaatrapport. Onder de lidstaten was er waardering voor de wijze van samenwerking met de Commissie bij de totstandkoming van het rapport. Een lidstaat gaf aan zich desalniettemin niet te herkennen in de weergave van de rechtsstatelijke situatie in het rapport. Verder werd steun geuit door meerdere lidstaten voor de horizontale conditionaliteiten die zijn opgenomen in de voorstellen voor het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK).

Luxemburg bracht bij de discussie namens de Benelux in dat het respecteren van de rechtsstaat mede van belang is om de groei van Europese bedrijven te stimuleren en concurrentievermogen te versterken. De Benelux-landen benadrukten het belang dat alle lidstaten zich blijven committeren aan het respecteren van de rechtsstaat, en dat de Commissie bij terugval op de rechtsstaat een daadkrachtige rol dient op te pakken. Ook steunden de Benelux-landen een sterke en effectieve koppeling tussen het respecteren van de rechtsstaat en de ontvangst van middelen uit de EU-begroting.

Horizontale rechtsstaatdialoog kandidaat-lidstaten

In aanvulling op de voorgenoemde rechtsstaatdialoog spraken de lidstaten in een afzonderlijke sessie met vier kandidaat-lidstaten (Albanië, Montenegro, Noord-Macedonië en Servië) over de rechtsstatelijke trends en ontwikkelingen in de betreffende landen. De Commissie presenteerde het rechtsstaatsrapport en benadrukte het belang van implementatie van het EU-acquis.

De vier kandidaat-lidstaten noemden tijdens de discussie positieve elementen uit het rapport, maar erkenden ook de uitdagingen. Net als vorig jaar benoemden de vier kandidaat-lidstaten stappen die zij zetten om hun rechtsstaat te versterken.

Lidstaten, waaronder Luxemburg namens de Benelux, moedigden deze kandidaat-lidstaten aan om door te gaan met hervormingen. Verder riepen verschillende lidstaten de Commissie op om volgend jaar ook Oekraïne en Moldavië op te nemen in deze rechtsstaatdialoog. Luxemburg benadrukte namens de Benelux dat respect voor rechtsstaat en EU-waarden een cruciale voorwaarde voor EU-lidmaatschap is, en centraal staat in het toetredingsproces. Mede namens Nederland wees Luxemburg verder op blijvende uitdagingen in de kandidaat-lidstaten op het gebied van de onafhankelijkheid van de rechtspraak, anti-corruptie, mediavrijheid en democratie. Daarbij uitte de Benelux in het bijzonder zorgen over de blijvende onrusten in Servië. Het jaarlijkse uitbreidingspakket met afzonderlijke landenrapportages per kandidaat-lidstaat, blijft leidend bij de besluitvorming over voortgang in de toetredingsonderhandelingen met deze landen. In de kabinetsappreciatie van het uitbreidingspakket van dit najaar zal het kabinet dieper ingaan op de afzonderlijke situaties in de kandidaat-lidstaten.

Wetgevingsprogramma

De Europese Commissie heeft tijdens de Raad Algemene Zaken, haar *Letter of Intent* toegelicht. Deze brief bevat een opsomming van de prioriteiten van de Commissie voor het komende jaar, welke verder zullen worden uitgewerkt in het Commissie Werkprogramma 2026. Nederland benadrukte tijdens de discussie dat de Unie in een tijd van geopolitieke instabiliteit slagvaardig, welvarend en veilig moet blijven. Nederland noemde daarbij belangrijke prioriteiten zoals het versterken van de

concurrentiekracht; een modern, betaalbaar en eerlijk MFK; investeringen in defensie en veiligheid; het verminderen van migratiedruk en stimulatie van terugkeer; en een landbouwbeleid dat boeren een eerlijk inkomen biedt. Daarnaast vroeg Nederland nog bijzondere aandacht voor de problematiek van ruimtelijke ordening en vroeg de Commissie om hier rekening mee te houden bij de volgende Omnibusvoorstellen. Nadat de Commissie haar werkprogramma heeft aangenomen, zullen de drie instellingen (Raad, Parlement en Commissie) voor het einde van het jaar een gezamenlijke verklaring vaststellen. Na het verschijnen van het Commissie Werkprogramma (naar verwachting op 21 oktober as.) ontvangt de Kamer zoals gebruikelijk een kabinetsappreciatie hiervan.

Overige agendapunten

AOB Russische drones in het Poolse luchtruim

Polen informeerde de Raad over de schendingen van het luchtruim door Russische drones in de nacht van 9 op 10 september jl. en de reactie hierop. Nederland onderstreepte tijdens de Raad de solidariteit richting Polen en Roemenië, dat op 13 september jl. tevens met een luchtruimschending werd geconfronteerd.

AOB European Democracy Shield

Op verzoek van Frankrijk sprak de Raad over het aangekondigde *European Democracy Shield*. De mededeling van de Commissie hierover wordt dit najaar verwacht. Nederland steunt de Franse ideeën en ziet uit naar de uitwerking door de Commissie. Uw Kamer wordt t.z.t. via een BNC-fiche geïnformeerd.

EU-toetredingsproces Albanië: openen Cluster 4

En marge van de Raad Algemene Zaken werd een Intergouvernementele Conferentie (IGC) met Albanië gehouden, waarbij Cluster 4 (Groene agenda en duurzame connectiviteit) werd geopend. In een Benelux-interventie benadrukte Luxemburg dat overname, implementatie en naleving van het milieu- en transportacquis Albanië zal helpen bij economische en sociale convergentie met de EU. De Benelux onderstreepte dat dit significante investeringen vergt. De Benelux wees tevens op het belang van corruptiebestrijding en het gevecht tegen georganiseerde misdaad. Andere lidstaten benoemden het belang van fundamentele en institutionele hervormingen, duurzame implementatie en verdere, op merites gebaseerde, voortgang.